

Ikääntyneiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyön arviointi kunnissa ja hyvinvointialueilla

vanhempi tutkija Maarit Piirtola, UKK-instituutti

vanhempi tutkija Erja Rappe, Ikäinstituutti

hankekoordinaattori Julia Ben Khalifa, UKK-instituutti

johtava asiantuntija Saila Hänninen, Ikäinstituutti

Ikäinstituutti

UKK-instituutti

Oletko kuullut HYTE-kertoimesta?

Tiedätkö mitä se tarkoittaa?

HYTE-kerroin

- Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien valtionrahoituksen perusteeksi otetaan vuoden 2026 alusta lähtien käyttöön **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin eli HYTE-kerroin**.
- Se on **kannustin**, jonka mukaan kunnille ja hyvinvointialueille jaettavan valtion rahoituksen suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan.
- HYTE-kertoimen perusteella jaetaan 1,46 % (396 miljoonaa €) hyvinvointialueiden kokonaisrahoituksesta

Tarkoitus

- **Kannustaa ja tukea** hyvinvointialueita toteuttamaan monipuolisia ja suunnitelmallisia toimia, jotka kohdistuisivat erityisesti
 - kansansairauksien ehkäisyyn
 - ikääntyvän väestön toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen
 - syrjäytymisen ehkäisyyn
 - sosiaalisen hyvinvoinnin ja työllistymisen edistämiseen.
- **Palkitsee laadukkaasta ja vaikuttavasta** hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä
 - koska **hyvinvoiva väestö** on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys!

Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin

Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin

Prosessi-indikaattorit

- 1) Lastenneuvolan terveystarkastuksista poisjääneiden tuen tarve
- 2) Kouluterveydenhuollon terveystarkastuksista poisjääneiden tuen tarve
- 3) Elintapaneuvonta tyypin 2 diabetesriskissä oleville
- 4) MPR-rokotuskattavuus
- 5) Alkoholinkäytön mini-interventio
- 6) Työttömien terveystarkastukset

Tulosindikaattorit

- 1) vammojen ja myrkytysten johdosta aiheutuvat hoitojaksot
- 2) Lonkkamurtumat yli 65-vuotiailla
- 3) NEET-nuoret
- 4) Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavat
- 5) Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat

[Etusivu](#)[Prosessi-indikaattorit](#)[Tulosindikaattorit](#)[Info](#)

Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

Alue

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

HYTE-kerroin

71

Prosessi-indikaattori, keskiarvo

85

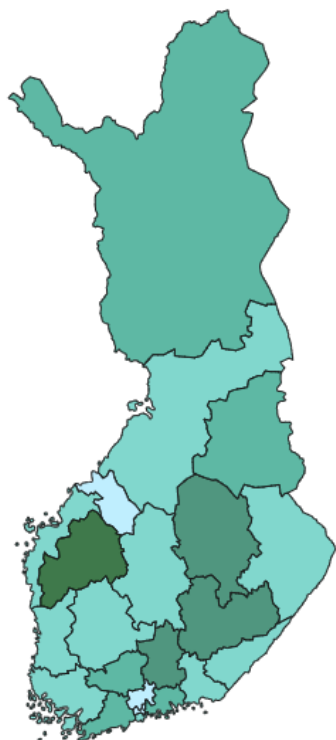
Tulosindikaattori, keskiarvo

57

Valitse indikaattori

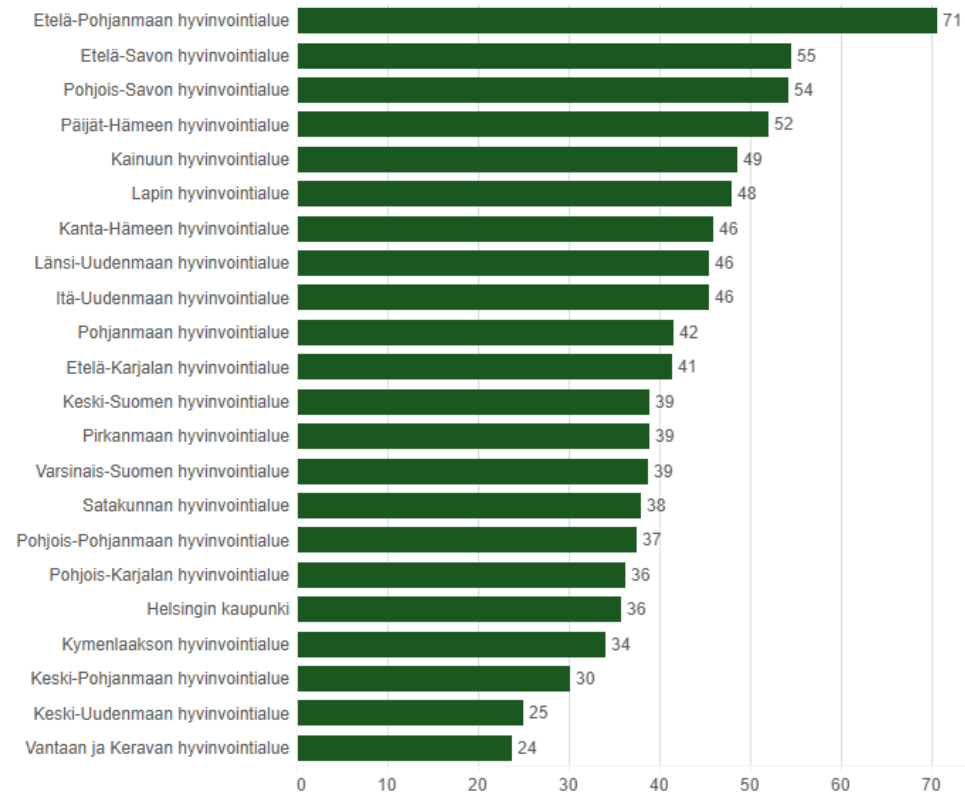
HYTE-kerroin

HYTE-kerroin

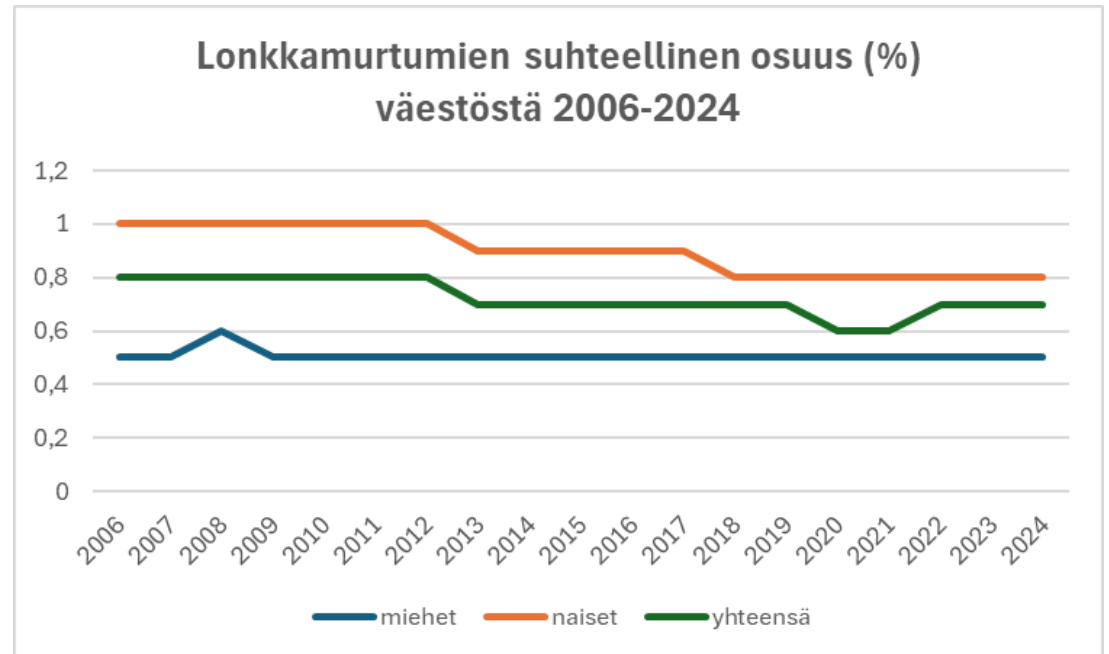
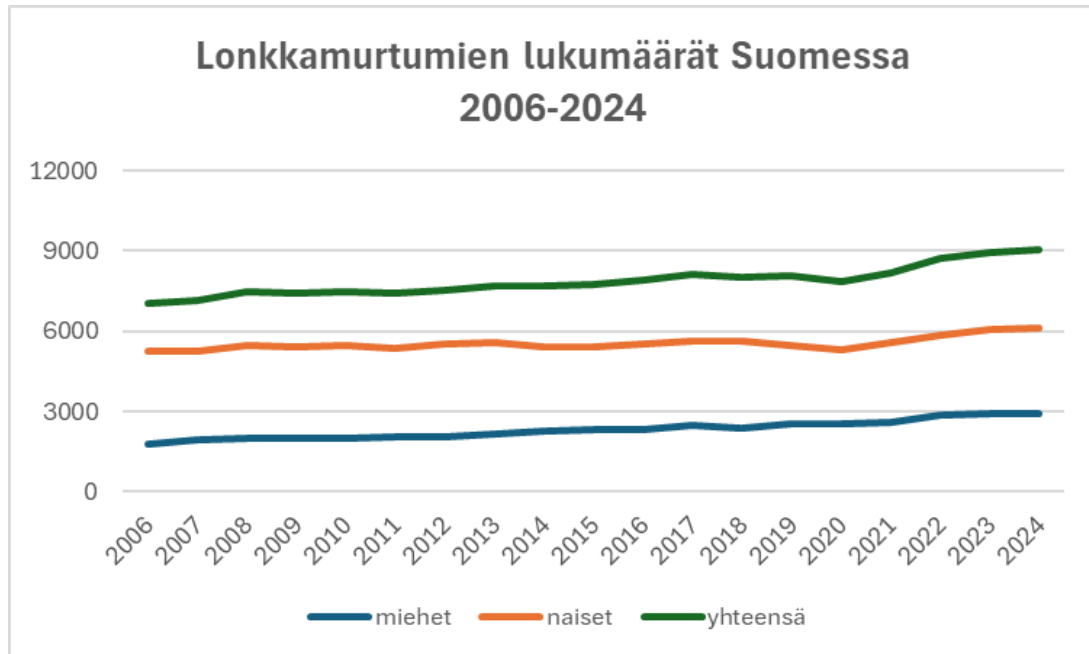
24 71

HYTE-kerroin

Tulosindikaattori 65 vuotta täyttäneillä

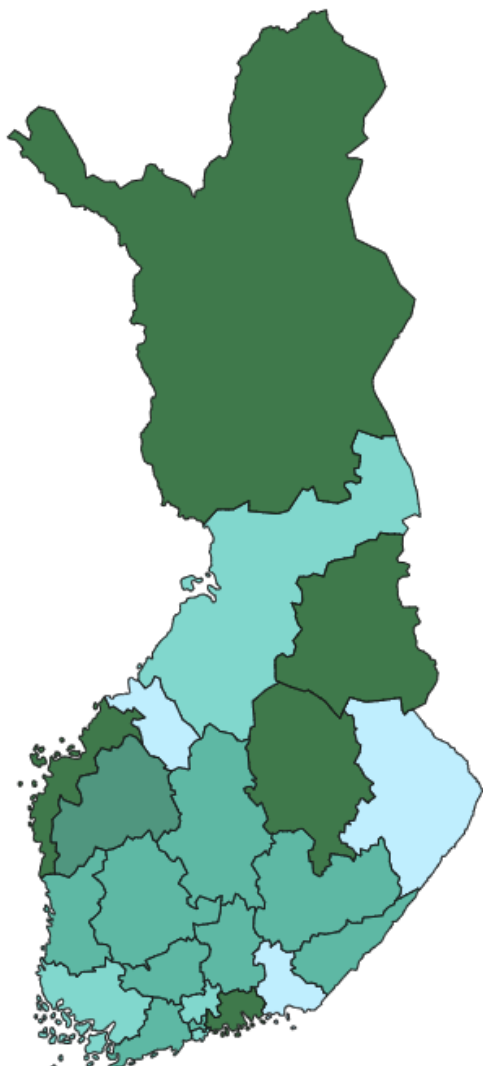
- Lonkkamurtumat
 - Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, (% vastaavan ikäisestä väestöstä)
 - Muutossuunta omalla hyvinvointialueella suhteessa muihin HVA:iin

Tulosindikaattorit alueittain

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä

0 100

Valitse tulosindikaattori

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä

	2023				2024			
	Lonkkamurtumat, lkm	Lonkkamurtumien %-os uus vast..	Muutos	Pisteet	Lonkkamurtumat, lkm	Lonkkamurtumien %-os uus vast..	Muutos	Pisteet
Kainuun hyvinvointialue	132	0,6	-0,15	100	114	0,5	-0,15	100
Pohjanmaan hyvinvointialue	343	0,8	-0,13	95	300	0,7	-0,13	95
Lapin hyvinvointialue	376	0,8	-0,12	90	336	0,7	-0,12	90
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue	192	0,8	-0,11	87	174	0,7	-0,11	87
Pohjois-Savon hyvinvointialue	406	0,6	-0,1	83	371	0,5	-0,1	83
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	328	0,6	-0,06	69	310	0,6	-0,06	69
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue	319	0,7	-0,04	59	314	0,7	-0,04	59
Satakunnan hyvinvointialue	473	0,8	-0,03	58	460	0,8	-0,03	58
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue	644	0,7	-0,02	53	643	0,7	-0,02	53
Pirkanmaan hyvinvointialue	824	0,7	-0,01	48	828	0,7	-0,01	48
Etelä-Savon hyvinvointialue	304	0,7	0	46	306	0,7	0	46
Keski-Suomen hyvinvointialue	418	0,6	0,01	43	428	0,6	0,01	43
Kanta-Hämeen hyvinvointialue	297	0,6	0,01	42	304	0,7	0,01	42
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	412	0,7	0,01	42	420	0,7	0,01	42
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	252	0,7	0,01	40	258	0,7	0,01	40
Helsingin kaupunki	872	0,7	0,02	38	902	0,7	0,02	38
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue	264	0,6	0,04	30	282	0,7	0,04	30
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	742	0,6	0,04	29	784	0,7	0,04	29
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	569	0,6	0,06	21	616	0,7	0,06	21
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	315	0,7	0,08	13	346	0,7	0,08	13
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	92	0,5	0,11	4	103	0,6	0,11	4
Kymenlaakson hyvinvointialue	322	0,7	0,12	0	364	0,8	0,12	0

Kuntien HYTE-kerroin

Kuntien HYTE-kerroin

Prosessi-indikaattorit

Kunnan toiminta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi

Liikunta (5)

Kuntajohto (5)

Peruskoulut (4)

Kulttuuri (1)

Tulosindikaattorit

Kunnan väestön terveys ja hyvinvointi

Ylipaino

Koettu terveys

Koulu-
pudokkaat

Työkyvyttö-
myyseläke

Kaatumis-
hoitajaksot

Toimeen-
tulotuki

Kuntien HYTE-kerroin

Palvelujärjestelmälähtöiset indikaattorit mittaavat iäkkäiden terveydentilaa ja ennakoivat palveluiden tarvetta.

Voimavaralähtöiset, ikääntyneille tärkeät indikaattorit kertovat hyvinvointia ja terveyttä tukevista palveluista ja olosuhteista.

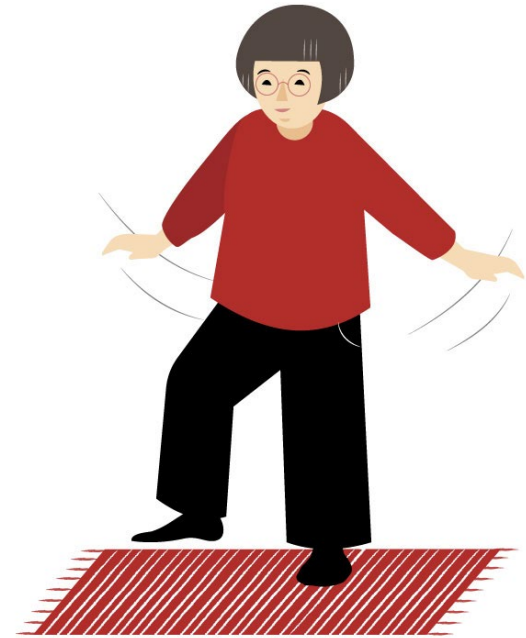

Palvelupolulla yhteiset käytännöt asiakasohjaukseen

Ikä-HYTE-hanke

- Tavoitteena liikkumista edistävä ja kaatumisia ehkäisevä palvelupolku, jotta alueen ammattilaiset ja senioriasiakkaat **löytävät liikkumisen palvelut helpommin.**
- Kohderyhmät
 - Ammattilaiset (sote, hyte, liikuntapalvelut)
 - Ikääntyneet asiakkaat, joiden fyysistä toimintakykyä tulee ylläpitää tai parantaa.

Liikkumisen palvelupolulla selkeyttä käytänteisiin

Ikä-HYTE-hanke

Ikä-HYTE

- Palvelupolku kytkeytyy liikunta-, sosiaali- ja terveyspalveluihin.
 - liikuntapalvelut (julkinen, yksityinen, järjestöt ja seurat)
 - liikuntaneuvonta
 - elintapaohjaus
 - lähitorien palveluohjaus
 - terveysasemat
 - fysioterapian kuntoutusryhmät
- Palvelupolun avulla pyritään kuvaamaan ammattilaisen eri mahdollisuuksia ohjata asiakasta tämän tarpeiden mukaiseen palveluun.

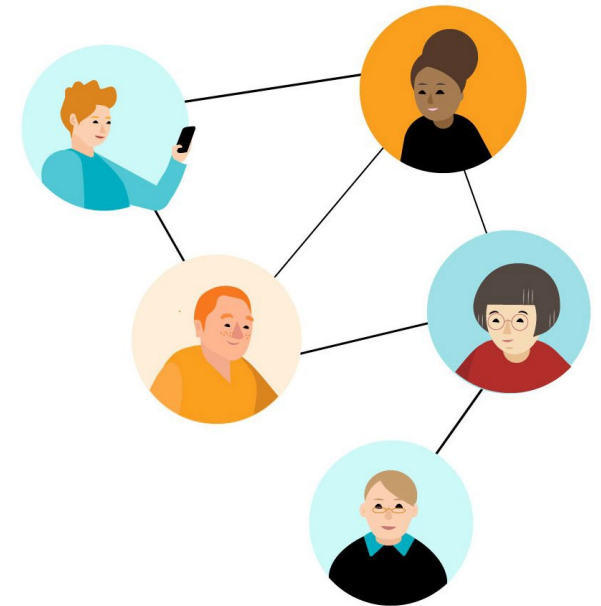

Yhteiskehittämällä toimivampia rakenteita

Ikä-HYTE-hanke

- Kannusta alueesi toimijoita osallistamaan vanhusneuvosto mukaan kehittämistyöhön.
- Teillä on tärkeä rooli:
 - tuoda esiin ikääntyneiden kokemuksia ja tarpeita,
 - varmistaa, että palvelupolku on selkeä ja saavutettava, sekä
 - kannustaa kuntaa ja hyvinvointialuetta kehittämään hyte-työtä vaikuttavasti.
- Yhteiskehittämiseen osallistui:
 - UKK-instituutti, Tampereen kaupunki, Pirkanmaan hyvinvointialue, kunnan ja hyvinvointialueen vanhusneuvostot ja muut alueelliset toimijat, jotka edistävät ikääntyneiden hyvinvointia ja liikkumista.

Liikkuminen tavaksi

Liikkuminen tavaksi

Seniorin liikkumisen palvelupolku tuo näkyväksi liikkumaan lähtemisen vaiheita ja esittelee Tampereelta palveluita, jotka tukevat hyvinvointiasi. Säännöllinen liikkuminen vahvistaa liikkumis- ja toimintakykyä ja tuo virkeyttä – iästä riippumatta.

Teksti: Julia Ben Khalifa / UKK-instituutti

Kaipaako lisää liikettä arkeen?

Pohdi, mitä ajattelet liikkumisesta ja miten jo liikut. Monipuolinen liikkuminen virkistää, parantaa unta ja tukee muistia.

Tarvitsetko tukea liikkumisen lisäämiseen?

Voit tutustua liikuntatarjontaan omatoimisesti esitteiden, liikuntapalvelujen verkkosivujen ja hyvinvointialueen palvelutarjottimen kautta. Ammatillaiset lähtoreilla, terveysasemilla ja liikuntapalveluissa auttavat sinua löytämään sopivia vaihtoehtoja ja ilmoittautumaan mukaan. Oetaan ensimmäinen askel yhdessä.

Mikä auttaisi sinua kokeilemaan?

On monia tapoja liikkua – yksin, ryhmässä tai ohjatusti. Tampereen liikuntaneuvonta on apunasi, jos kaipaat tukea kokeilusi toteuttamiseen. Löydetään sinun tapasi liikkua.

Liikkuminen tavaksi omassa arjessa.

Jo pienetkin pätkät kerrallaan riittävät ja voit liikkua juuri siten, mikä tuntuu omalle voimille sopivalta. Tärkeintä on löytää itselle sopivia ja mielekkäitä tapoja liikkua.

Seniorin liikkumisen polku on laadittu osana UKK-instituutin Ikä-HYTE-hanketta, joka saa STM:n terveyden edistämisen määrärahaa.

Kuvitukset: UKK-instituutti, Pama Alavilo

Lisää tietoa liikkumisen polusta
liikuntapalvelujen verkkosivuilta

tampere.fi/liikkuminentavaksi

Ikäihmiset liikkeelle – hyvinvointia ja toimintakykyä liikunnasta

Teksti: Erja Brusila

Tampereen kaupungin "Ikäihmiset liikkeelle" -hanke edistää ikäihmisten hyvinvointia ja toimintakykyä kehittämällä monipuolisia liikuntapalveluita yhteistyössä urheiluseurojen ja järjestöjen kanssa. Hankkeen tavoitteena on ehkäistä yksinäisyyttä ja tukea ikäihmisten aktiivista arkea tarjoamalla matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia eri puolilla kaupunkia. Erityishuomio kiinnitetään alueisiin, joissa liikuntapalvelutarjonta on ollut vähäistä sekä lisätään tietoisuutta lähiliikuntamahdollisuuksista. Syksyllä 2025 järjestetään maksuton ohjaajakoulutus, jossa vahvistetaan osaamista ikäihmisten liikunnan ohjaamisessa. Hanke on jo saanut mukaan useita innokkaita urheiluseuroja, ja verkostoon ovat edelleen tervetulleita kaikki tamperelaiset seurat ja toimijat, jotka ovat kiinnostuneita ikäihmisten liikunnan järjestämisestä.

joamalla matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia eri puolilla kaupunkia. Erityishuomio kiinnitetään alueisiin, joissa liikuntapalvelutarjonta on ollut vähäistä sekä lisätään tietoisuutta lähiliikuntamahdollisuuksista. Syksyllä 2025 järjestetään maksuton ohjaajakoulutus, jossa vahvistetaan osaamista ikäihmisten liikunnan ohjaamisessa. Hanke on jo saanut mukaan useita innokkaita urheiluseuroja, ja verkostoon ovat edelleen tervetulleita kaikki tamperelaiset seurat ja toimijat, jotka ovat kiinnostuneita ikäihmisten liikunnan järjestämisestä.

joamalla matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia eri puolilla kaupunkia. Erityishuomio kiinnitetään alueisiin, joissa liikuntapalvelutarjonta on ollut vähäistä sekä lisätään tietoisuutta lähiliikuntamahdollisuuksista. Syksyllä 2025 järjestetään maksuton ohjaajakoulutus, jossa vahvistetaan osaamista ikäihmisten liikunnan ohjaamisessa. Hanke on jo saanut mukaan useita innokkaita urheiluseuroja, ja verkostoon ovat edelleen tervetulleita kaikki tamperelaiset seurat ja toimijat, jotka ovat kiinnostuneita ikäihmisten liikunnan järjestämisestä.

Seniorin liikkumisen polku – tukea ja virkeyttä arkeen

Kaipaako lisää liikettä arkeen?

- Millä tavoin liikut arjessasi tällä hetkellä? Mitä ajattelet liikkumisesta? Liikkuminen tuo vireyttä arkeen ja piristää. Muistisi toimii ja nuket paremmin.
- Oletko huomannut liikkumiskyvysäsi muutoksia? Oletko kaatunut viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana? Huolettaako kaatuminen? Liikkumalla säännöllisesti tuet liikkumis- ja toimintakykyäsi.

Hyvinvointialueen palveluista tukea tarvittaessa

Tarvitsetko tukea liikkumisen lisäämiseen?

Tutustu liikuntatarjontaan omatoimisesti
Löydät tietoa:
• esitteet
• liikuntapalvelujen verkkosivut
• hyvinvointialueen palvelutarjotin.

Ammatillaiset sinun apunasi

Saat tukea liikkumisen lisäämiseen lähtö- ja terveysaseman ammatillisilta tai oman kuntoutusryhmäsi fysioterapeutilta.

Omatoimisen liikkumisen mahdollisuudet

Liikuntaryhmien tarjonta ja ilmoittautuminen

Ajanvaraus liikuntaneuvontaan

Apuvälineyksikkö, Tampere

Kuntoutuspalvelujen keskitetty ajanvaraus, Tampere

Mikä auttaisi sinua toteuttamaan kokeilusi?

Liikuntaneuvonta kaupungin liikuntapalveluissa
• yksiliikuntaneuvonta
• ryhmäliikuntaneuvonta

Omatoiminen liikkuminen
• maksuton liikuntapaikka
• maksullinen liikuntapaikka

Ryhmäliikunta kaupungin liikuntapalveluissa
Voit valita sopivimman ryhmän kuntosi, terveydentilasi ja liikuntatottumustesi mukaan.

Yhdistysten, järjestöjen ja seurojen liikuntapalvelut

Yksityiset liikuntapalvelut

Liikkuminen tavaksi omassa arjessa

- Lähe liikkeelle oman vointisi mukaan ja lisää liikettä pikkuhiljaa. Pienetkin pätkät kerrallaan riittävät.
- Oikea apuväline tuo turvallisuutta.
- Liiku monipuolisesti. Pidä kiinni niistä liikkumisen tavoista, jotka tuntuvat omilta.

Hoidon tarpeen arviointi tai digiklinikka

Kohtaavatko palvelut ja asiakkaat?

Toimintakyky

Hyvä

Aktiivinen, itsenäinen,
mahdollisuus monenlaiseen
liikuntaan.

Palveluun ohjautuminen

Hakeutuu palveluihin itsenäisesti
Laajat liikuntamahdollisuudet?

Palvelun järjestäjät

Liikuntapalvelut,
kansalaisopistot,
yksityinen sektori,
järjestöt

Huomioita

Hieman heikentynyt

Ulkona liikkuminen vähentynyt,
kävely hidastunut, lieviä
liikkumiskyvyn ongelmia,
kaatumisvaara, kohonnut
apuvälinetarve?

Kaipaa palveluohjausta
Liikuntamahdollisuuksia rajatummin?

Liikuntapalvelut,
soveltava liikunta,
kuntoutus

Onko sopivaa
toimintaa tarjolla?
Miten ryhmiin
ohjautuminen
tapahtuu?
Tukipalvelut
(esim. kuljetus)?

Heikko

Liikkumiskyky alentunut,
liikkuminen rajoittuu kotioloihin ja
pakollisiin asiointeihin, monisairas,
tasapainovaikeuksia

**Tarvitsee valmiiksi järjestetyt, tuetut
palvelut**
Suppeat liikuntamahdollisuudet?

Kotikuntoutus,
hoiva- ja
sairaalapalvelut

Liikkumalla kotona pärjäämistä ja kustannussäästöjä

Liikunta vähentää toimintakyvyn riskejä

Kaatumismurtuma
- **50%**

Arkitoimintovaikeudet
- **61 %**

Gerasteniariiski
- **63 %**

Liikkumattomuus lisää hoivakotiriskiä **19 %**

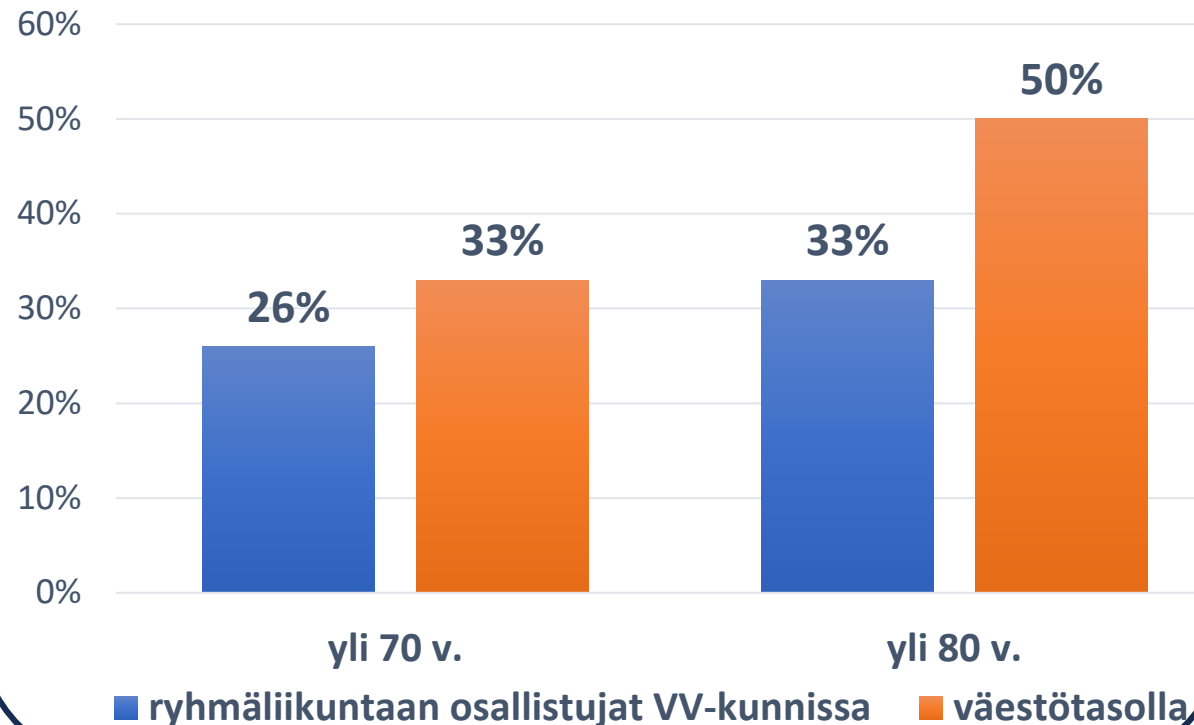
Vuosittaiset kustannukset

Palveluasuminen ja laitoshoido (75+)
2,9 mrd €

Kotihoito (+omaishoitotuki, 75+)
1,4 mrd €

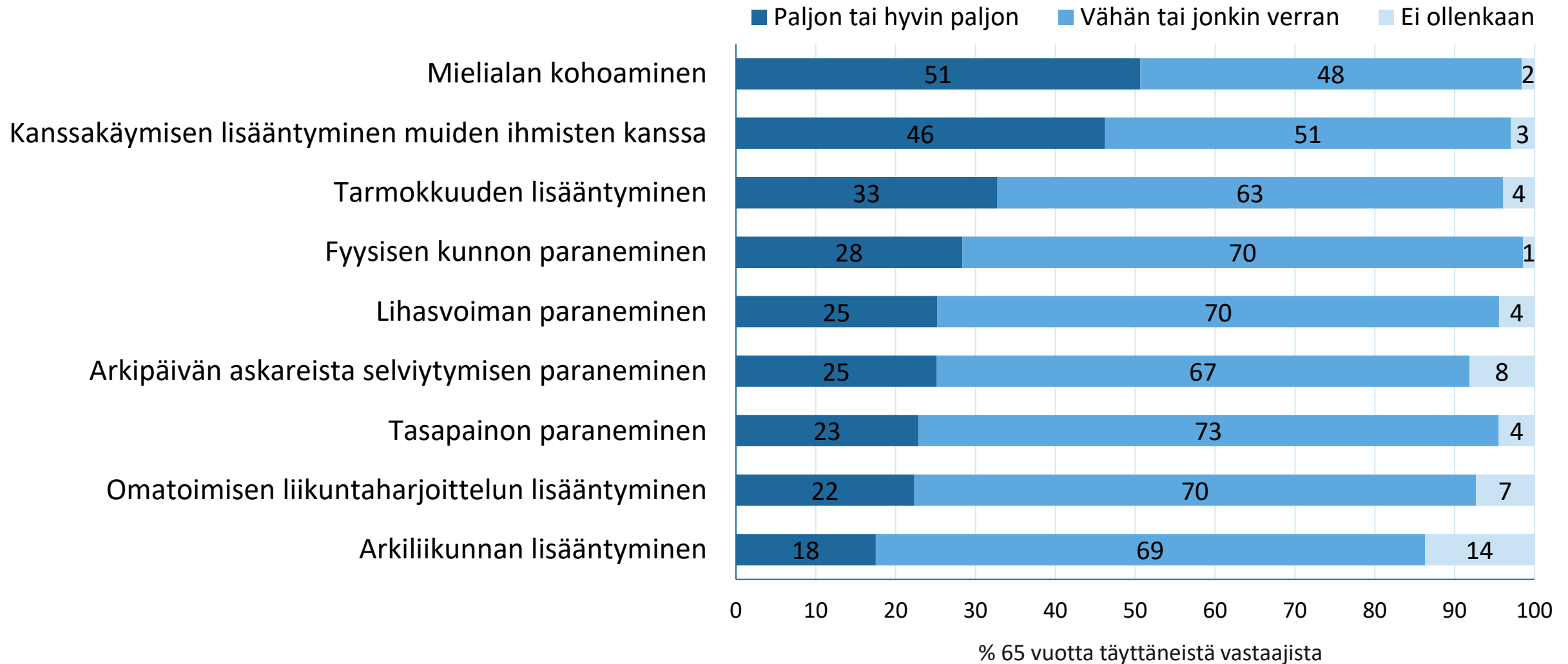
Lonkkamurtumat (65+)
≈263 milj €

Kaatumiset viimeisen vuoden aikana (%)

Lähde: VV-ohjelman osallistujakyselyt 2015, 2019, 2023, n=3360
UKK-instituutti Salari ym. 2022

Liikuntaryhmään osallistumisen koetut hyödyt

(n=1645 - 1685)